

HLEDÁNÍ ZTRACENÉHO ČASU

Seriál k 540.výročí první písemné zmínky o existenci obce Maršov

Někdy je až překvapující, kolik zajímavých památek může naše nevelká obec nabídnout.

Už jsme se podívali do obou kostelů, na faru, na zámek i po veřejných budovách. Budete-li si chtít udělat příjemnou odpolední vycházku, pak vám tentokrát nabízíme hrad. Není středověký, vždyť je mu teprve něco málo přes 140 let, ani ne příliš velký, ale možná o to zajímavější. Je to památka, která na čas zmizela z turistických map a mnoho nechybělo a skončila jako hromada kamení zapomenutá v lesním houští. Dnes je to naopak vyhledávaný a atraktivní turistický cíl. Jak je to možné? Inu, čtete dál a hlavně - udělejte si čas a běžte na výlet, z maršovského náměstí jste na hradě pěšky do hodiny. Pokud byste se chtěli podívat i dovnitř hrádku, půjdete si ve Veselém výletu klíč.

LESNÍ HRÁDEK AICHELBURG

Lesní hrádek Aichelburg postavil lesní personál panství Maršov na památku hraběte Bertholda Aichelburga, o němž jsme se ve zpravodaji zmiňovali již vícekrát. Populární hrabě, majitel zdejšího panství, čestný občan obce Horní Maršov, se zapsal do paměti obyvatel jako dobrý hospodář a mecenáš východních Krkonoš. .

Po jeho tragické smrti dne 13. 5. 1861 cítili místní obyvatelé a zejména lesní úředníci potřebu uctít jeho památku postavením veřejného památníku. Proto v létě roku 1862 majetkový administrátor Heinrich Schubert a nadlesní Johann Miksch, který pak převzal vedení stavby, vyhledali vhodné místo pro stavbu romantické zříceniny.

Vybrali místo vysoko nad řekou Úpou, na lesnatém úbočí Světlé hory v nadmořské výšce 736,45 metrů. Na podzim téhož roku začala stavba a byla ukončena v srpnu roku 1863. Při slavnostním otevření 9. září 1863 byla umělecká zřícenina nazvána "Aichelburgem na Bertholdovu počest". Na slavnosti byl přítomen jeho prvorozený syn Alfons, dvě komtesy, duchovenstvo a c.k. úředníci z Maršova, představitelé okolních obcí, hosté z Janských Lázní a mnoho lidí.

V kamenné hradní síni byla umístěna busta hraběte Bertholda, zhotovená podle obrazu modelářem ze sklárny v Temném Dole F. Hauptfleischem. Na horní plošině, kde je nyní vodovod, stála krytá lesní stělnice. Na nádvoří Aichelburgu se konaly slavnosti a zábavy s tancem, fungovala zde restaurace.

Josef Nožička později o hrádce napsal: "Hrad leží na skalním výběžku na východním svahu zalesněné hory nad Temným Dolem, 365 rakouských stop (115 m) vysoko nad řekou Úpou. Lze se tam dostat po jednom nalevo ležícím vyvýšeném chodníku, 248 sáhů (483 m) dlouhé cestě pro pěší ve stínu smrkového lesa. Cesta trvá asi 15 minut. Když milý návštěvník dosáhne jejich polorozpadlých zdí a vstoupí na nádvoří, zjistí, že nalevo stojí jeden z dřevěných domů, zvaný strážní dům. Vlevo a vpravo jsou povalené hradní zdi a v popředí na vyčnívající rulové skále se zdvihá hrad. Skládá se z prostorné haly, kde se nachází busta zvětšeného hraběte. Je skoro v nadživotní velikosti ze sádky od jednoho sochaře z maršovské sklářské huti, který ji zhotovil podle posmrtného portrétu. Z místnosti vedou další dveře do 5 sáhů (9,74 m) vysoké věže a odtud vedou třetí dveře na malou terasu. Na věž se vystupuje po čtyřiceti dřevěných schodech. Pár kroků za hradem je stělnice, kde si zpestřoval neděle hraběcí lesní personál a přátelé střelných zbraní. Okouzující je výhled z hradu přes Temný Důl na Maršov. Je vidět roztroušené domky na úpských loukách, sklářskou továrnu s pecemi a zásobami dřeva, hraběcí prádelnu Inu, hraběcí zámek v parku, c.k. okresní úřad a největší část domů na náměstí. Mimoto je na východě vidět rostlinnou říši Rýchor a jeho vrcholy. Severovýchodně se do výše vypíná Špičák, severně Dlouhá hora a Červená hora. Jižně, jihozápadně a západně zabraňuje výhledu svah zalesněných hor. Trojnásobnou ozvěnu je nejlépe slyšet na východním úbočí, zvuk se tady odráží od jihozápadní strany zalesněných hor, východně od Špičáku a zastaví se v údolí proti Červené hoře. Hradní restaurace obědství návštěvníky vínem, pivem, kávou,

chlebem s máslem, sýrem, pruskými buřty a šunkou. Je to pochopitelné, protože byla díky častým návštěvám znovu připomenuta a pohodlněji a úplně zařízena”

Bohužel, kvůli nepříznivé poloze a chybějícímu a pohodlnému spojení do Janských Lázní, nebyl Aichelburg tak atraktivní, jak se zpočátku očekávalo. Už roku 1875 je zmínka o již neexistující restauraci. Vodovodní potrubí, které do hradu vedlo, bylo roku 1872 poškozeno a nebylo opraveno. Okolí bývalo ohrožováno lavinami a lesními kalamitami.

Panství Maršov koupili v roce 1883 Czernin-Morzinové, kteří sice provedli stavební úpravy zámku, vystavěli v obci nový kostel a nemocnici, avšak o hrádek příliš zájem nejevili, a tak začal rychle chátrat. Hraběcí busta byla přenesena do hrobky Aichelburgů v Maršově, zanikly přístupové cesty, hradní síň se zřítíla.

Zmínka z roku 1901 uvádí lesní hrádek jako zříceninu, ještě však na snímcích z 30. let je vidět kamenná stavba s rozpadlou šindelovou střechou. Po roce 1945 zmizel z map název Aichelburg a byl označen slovem “hrádek”. Přístupový chodník z údolí byl zničen a horní stezka se časem také stala nepohodlnou. Ovšem o vzniku hrádku kolovaly mezi nově přistěhovalým obyvatelstvem nejružnější pověsti a útržkové zprávy.

Až po roce 1989 mohla vzniknout iniciativa pro obnovu Aichelburgu. V roce 1992 byl proveden stavebně-historický průzkum lesního hrádku Pavlem a Miloslavem Klimešem na základě objednávky Milana Vícha, tehdejšího starosty města Pece pod Sněžkou. Tento první dokument blíže objasnil majetkové a právní vztahy, historii, stavebně-technický stav objektu, shrnutí a doporučení, jak dál pokračovat v záchraně zříceniny. Z původně kamenné stavby kryté dřevěným krovem s šindelovou krytinou zbyla jen čtyřboká věž a klenutý sklep.

Dne 15. října 1995 se na lesním hrádku sešli příznivci, aby založili občanské sdružení Hradní společnost Aichelburg, jejímž cílem se stala záchrana, obnova a provoz tohoto romantického díla. Předsedou se stal Oldřich Lábek, tehdejší ředitel Krkonošského národního parku, tajemníkem Milan Vích a mezi dvanácti zakládajícími členy nechyběli ani zástupci Veselého výletu. Znak této společnosti vidíte nad obrázkem hradu. Hradní společnost zajistila nezbytné zaměření pozemku a vyjmutí z lesního půdního fondu, pronajala si hrádek s nádvořím od Správy KRNP a zajistila všechna územní, stavební a další řízení.

Finanční prostředky pro začátek obnovy hrádku poskytly obecní úřady v Peci pod Sněžkou, Horním Maršově, Janských Lázních a v Malé Úpě a také Vladimír Aichelburg z Vídně. V roce 1998 se podařilo zajistit hlavní díl finančních prostředků z Ministerstva životního prostředí.

Návrh, projekt a obnovu hrádku provedla v letech 1998 a 1999 Stavebně inženýrská firma Klimeš Horní Maršov. Byla opravena vyhlídková věž, nově postavená dřevěná hrázděná síň s krbem, opraveno nádvoří, dokončen vodovod a Správa KRNP obnovila dvě přístupové cesty. První vystupuje po 400 kamenných schodech k hrádku přímo od řeky Úpy. Druhá vede z Temného Dolu k Velkým Tippetovým boudám a prochází sto metrů nad lesním hrádkem.

Opravená busta hraběte Bertholda byla na hrad po 120 letech vynesena přáteli Veselého výletu, lesním personálem a místními obyvateli na slavnosti dne 6. listopadu 1999. Při přenášení busty přes most do hradní síně přepálil lesní personál tři slavnostní salvy na počest návratu Bertholda do obnoveného památníku. Na akci přijel z Vídně také kunsthistorik Dr. Vladimír Aichelburg, pra, pra,.... synovec hraběte Bertholda.

21. července 2000 byla za přítomnosti členů Klubu českých turistů, zástupců Správy KRNP, Ministerstva životního prostředí a přátel Veselého výletu otevřena Výcházková trasa Aichelburg i samotný hrádek pro veřejnost.

17. června 2007 byl na lesním hrádku umístěn kámen, do něhož byl vytesán letopočet 1432. Kámen pochází ze zříceniny středověkého hradu Aichelburg, který leží v Korutanech. Z tohoto rakouského hradu totiž pocházel rod Aichelburgů, o kterém je první písemná zmínka právě z uvedeného roku.

Sestavila Hana Kulichová s použitím textů Výcházkové trasy Aichelburg a internetových stránek Veselého výletu

